

Vrienden van Titus Brandsma

Mei 2020

Leerschool van het lijden

In Amersfoort schreef Titus Brandsma het bekende gedicht over zijn ervaring met leed en lijden. Nu, in deze tijd van coronacrisis, schreef Kees Waaijman een overweging bij het gedicht.

*Een leed kwam telkens op mij aan.
Onmogelijk om het af te weren
Met geen tranen te bezweren
'k Had het anders lang gedaan.*

*Toen ging het boven op mij staan,
Tot ik stil lag zonder wenen.
Duldend, wachtend moest ik leren
En toen eerst is het heengegaan.*

*Dat is nu al een poos geléen.
Ik zie het nu van verre nog
En ik begrijp niet, waarom toch
Ik toen zo leed met veel geweent.*

Doorgangskamp Amersfoort (1942)

Leed is concreet en persoonlijk, de verwerking ook

Het leed bestaat niet, het is altijd een leed dat mij treft. Dat moet Titus Brandsma beseft hebben, toen hij in het concentratiekamp Amersfoort zijn laatste gedicht begon met de woorden: 'Een leed kwam telkens op mij aan'. Leed is altijd concreet, het treft 'mij': het kwam 'telkens op mij aan'.

Het leed dat mij treft, verrast mij steeds weer. Daarom is het onbegonnen werk het af te weren. Het overkomt mij, onverwacht, als uit een hinderlaag. En het laat zich absoluut niet door mij vermurwen, ook al stort ik zeeën van tranen, 'ik had het anders lang gedaan'. Onverstoorbaar gaat het zijn goddeloze gang. Als een virus.

Titus vertelt ons niet, hoe 'een leed' er voor hem uitzag. We weten alleen, dat hij er steeds weer door verrast werd. We weten dat hij leed onder zijn lichamelijke klachten. Ook de vernietigende werking van de oorlog deed hem veel pijn. Conflicten binnen de Karmel bleven hem niet bespaard. Het zogenaamde 'klein leed' van arme mensen aan de kloosterpoort en van studenten die geen uitzicht hadden, raakten hem in het hart.

Dit alles vertelt hij ons niet. Wat hij ons wel vertelt: hoe het veelkoppige monster van het leed hem ten slotte met rust liet. Het ging net zolang boven op Titus staan, tot hij stil lag zonder zich te verzetten. Leed dat hem persoonlijk trof, keer op keer, maakte hem weerloos en stil. Hij legt uit wat dat van hem vroeg: geduldig wachten. Een leerproces.

Als ik hierover nadenk, word ik zelf ook stil. Ik zie Titus neerliggen, weerloos en stil, tegen de grond geslagen. Pas toen hij zijn lijden aanvaardde, toen hij niets meer deed, maar wachtte, toen pas is het van hem heengegaan. Ik begrijp nu een beetje beter de liefde van Titus voor het lijden van Jezus, zijn grote voorbeeld.

Ook begin ik te begrijpen wat karmeliet zijn voor Titus betekende. Voor hem was de Karmel geen luxe-artikel, maar een oefenschool. Leren: het leed dat mij in mijn persoonskern treft, in stilte dulden en weerloos wachten. Dit noemt de Karmel-traditie die hem zo lief was: 'stilte' – leerschool van het lijden.

In Amersfoort overviel het veelkoppige monster van het leed de gevangenen persoonlijk en onontkoombaar. Menig medegevangene getuigt van Titus Brandsma, hoe hij het leed dat hem en anderen trof, sereen verdroeg. Zonder enige zweem van bagatellisering, superioriteitsgevoel of dedain kijkt Titus terug op zijn persoonlijke leerschool van het lijden. De beulen hebben geen vat meer op hem, wat ze ook doen. Dat ligt ver achter hem. In zijn ervaring is het heel lang geleden, zo lang geleden, dat hij nu niet meer begrijpt waarom hij toen zoveel pijn leed.

Kees Waaijman

Falco Thuis overleden

*'De inwoning en inwerking Gods moet zich in ons leven openbaren,
uitstralen in heel ons wezen en optreden.'*
Titus Brandsma

Op 4 januari 2020 is pater Falco Thuis overleden. Hij was vanaf 1994, het begin van de Stichting Vrienden van Titus Brandsma, 25 jaar voorzitter van het bestuur. In deze jaren is onder de bezielende leiding van Falco Thuis aan veel projecten bijgedragen. We noemen hier de financiële steun aan de oprichting van het Titus Brandsma Memorial, de totale restauratie van de toenmalige Jozefkerk, nu de Titus Brandsma Gedachteniskerk, en de gehele vernieuwing van het gebied rondom de kerk met het grote voorplein. Ook is bijgedragen aan het toegankelijk maken van de geschriften van Titus Brandsma voor een groter publiek en aan meerdere gedenkplaatsen voor Titus Brandsma in het land.

Tijdens de herdenking van de 75ste sterfdag van Titus Brandsma benadrukte Falco Thuis nog eens het belang van Titus Brandsma:

'Het leven van Titus Brandsma en zijn woord, gesproken en geschreven, zijn een boodschap voor vandaag voor wie op zoek is naar MEER dan het vele dat we hebben, zien en beleven, voor wie op zoek is naar wat duurzaam is, voor wie op zoek is naar wat ons mensen en de maatschappij waarin wij leven humaan maakt door een beschaving gedragen door liefde.'

We zijn dankbaar voor de bezielende inzet van Falco Thuis en hopen het werk met enthousiasme voort te zetten: de inspiratie van Titus Brandsma levend te houden voor de toekomst.

*Namens het bestuur,
Hettie Berflo*

Afscheid en welkom in het bestuur van de Vrienden

Na vele jaren nemen we afscheid van Jan van der Meer als secretaris van het bestuur. Jan heeft zich vele jaren voor Titus Brandsma ingezet. Van 2006 tot 2010 was hij lid van het toenmalige Campagneteam dat de vernieuwing van het plein voor de Titus Brandsmakerk heeft mogelijk gemaakt. Vanaf 2011 was hij niet alleen secretaris van het bestuur van de Vrienden, maar ook secretaris van het bestuur van het Titus Brandsma Memorial. In die

tijd heeft hij zich ook daarnaast nog, samen met zijn vrouw Elly, gedurende vier jaar gestaag door het archief van het TBM geworsteld om alles digitaal op orde te brengen. Een monnikenwerk!

Wij zijn hem dankbaar voor zijn inzet en betrokkenheid. Jan en Elly, dank jullie wel en alle goeds.

Met het nieuwe jaar is Greetje Feenstra toegetreden tot het bestuur om de taak van secretaris op zich te nemen. Wij zijn hier heel blij mee. Zij zelf zegt over haar motivatie:

'Ik ben blij dat de Vrienden van Titus Brandsma projecten ondersteunt die het leven en het gedachtengoed van Titus Brandsma onder de aandacht brengen en zo zijn gedachtenis levend houden, nu en in de toekomst. Daaraan een bijdrage leveren als bestuurslid van de Vrienden van Titus Brandsma, vind ik een goed en mooi werk. Voor mij is Titus een voorbeeld. Ik vind hem een menslievend, wijs, scherpzinnig mens met een grote geestkracht. Een bijzonder mens met brede interesses, met een scherp oog en oor voor de tekenen des tijds, met een uitzonderlijk vermogen om deze tekenen te duiden en te verwoorden. Hij heeft zich met heel zijn wezen ingezet voor de waardigheid van de mens, voor waarheid en verzet tegen fascisme. Titus inspireert met mij talloze mensen in Nederland en over de hele wereld en zal dit blijven doen ook in de toekomst.'

Gelukkig toeval of voorzienigheid

Uit het Titus Brandsma archief

Pater Adrianus Staring, o.carm. was als postulator verantwoordelijk voor betrouwbare en relevante documenten voor het proces van de zaligverklaring van Titus Brandsma. Daarbij ging het vooral over het bewijs van zijn martelaarschap aan de hand van historisch betrouwbare documenten. 'Beter dan alle getuigenissen bieden deze documenten ons inzicht in de opvattingen van de vervolger en die van Titus Brandsma zelf over geloofskwesties en over de aanvaarding van het martelaarschap door Titus Brandsma.' Staring was vooral getroffen door het 'gelukkige toeval of de voorzienigheid?', waardoor vele documenten bewaard zijn gebleven.

Hier een samenvatting uit zijn verslag van de wonderlijke reis van deze documenten. Het betreft drie verschillende dossiers.

▲ Pater Adrianus Staring

1. Het dossier van de Sicherheitspolizei

Het dossier, 'Kirchliche Presse', omvat de documenten over de actie van Titus Brandsma: de brieven van aartsbisschop De Jong en diens secretaris Mr. Giese aan pater Titus, het verhoor op 21 januari 1942, het oordeel door de 'rechter' van instructie Hardegen en twee rapporten over deze kwestie.

De Sicherheitsdienst had eind 1944 in Glanerbrug een oven gebouwd waarin alle documenten uit hun archieven in Den Haag en andere plaatsen verbrand werden. Pater Brocardus Meijer getuigt in het proces: 'De akten van zijn veroordeling werden door de partizanen in beslag genomen en aan mij toegestuurd en verder doorgegeven aan de aartsbisschop, die het origineel behield, terwijl door mij afschriften aan de verschillende bladen werden toegezonden.'

Maar hoe kwamen die akten bij Brocardus Meijer terecht?

Pater Lambertus Smeets, o.carm., rector van het gymnasium te Zenderen, schrijft op 19 juni 1945 aan zijn provinciaal: 'De heer Hilbrink te Zenderen, lid van de Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten, wiens huis de moffen in de lucht hebben laten vliegen waarbij zijn vader en broer zijn omgekomen, is in het bezit van het dossier van de S.S. betreffende de beschuldigingen etc. tegen Titus Brandsma. Bij hun vertrek hebben de moffen deze papieren achtergelaten.'

Later blijkt dat van hetzelfde dossier nog een officiële kopie bestaat (niet volledig), afkomstig uit het bureau van de Sicherheitsdienst van Amsterdam. Op verzoek van de Ondergrondse werd dit bureau op 26 november 1944 door de Engelsen gebombardeerd en verwoest, terwijl de Ondergrondse zelf als 'brandweerlieden' de stukken in veiligheid bracht.

2. Documenten over zijn gevangenschap

Dit dossier betreft de brieven van Titus Brandsma, zijn dagboek over de eerste dagen, het verweerschrift 'Waarom verzet zich het Nederlandse volk, met name het katholieke volksdeel, tegen de N.S.B.', een kruiswegmeditatie, een leven van de H. Teresa, zijn lezing op Goede Vrijdag in Amersfoort, zijn gedichtje te Scheveningen, een rapport over zijn gezondheidstoestand, enkele brieven van aartsbisschop De Jong en van zijn neef advocaat Brandsma, een dokterscertificaat, condoleanties en getuigenisverklaringen over zijn gevangenschap. Deze documenten werpen het volle licht op de gevoelens waarmee pater Titus zijn gevangenschap aanvaardde.

Na de dood van pater Titus stelde zijn neef, Mr. Assuerus Brandsma voor om naar Dachau te schrijven, om de persoonlijke eigendommen van Titus terug te ontvangen. Ze werden werkelijk teruggezonden met alle geschriften van zijn gevangenschap. Juist op tijd, want korte tijd later, gedurende een bombardement op de kazerne van de S.S. in de nacht van 3-4 oktober 1942, viel een brandbom op het kledingmagazijn van het gevangenkamp, waardoor alle eigendommen van 30.000 gevangenen verloren gingen. De prior van Nijmegen, pater Verhallen, bewaarde dit dossier op zijn kamer samen met de brieven van pater Titus en de getuigenverklaringen.

DOOR DE GESTAPO GERED

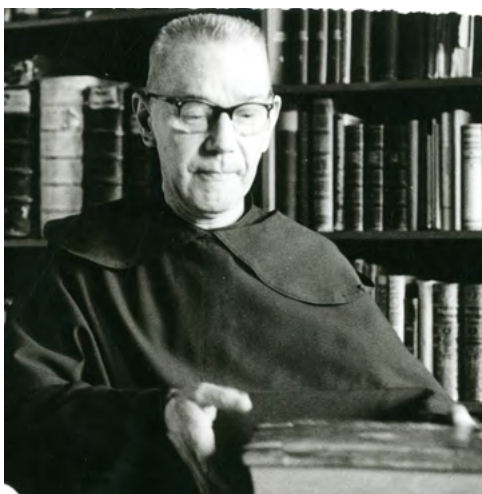
Op 22 februari 1944 werd Nijmegen gebombardeerd, het klooster werd wel getroffen maar brandde niet af. Op 13 juli '44 had een huiszoeking plaats vanwege iets heel anders, maar bij het doorzoeken van de kamer van

de prior vonden ze alle stukken van pater Titus. Daarmee was hun belangstelling gewekt. Hoewel de pater Verhallen zei dat dit toch door de Gestapo was teruggestuurd, namen ze alles mee.

Op 17 september 1944 begon de slag om Arnhem, waar ook Nijmegen zijn deel van meekreeg. De Duitsers trokken zich in Nijmegen terug en op 18 september moesten de Karmelieten binnen 20 minuten het klooster verlaten. Dat werd door de Duitsers in brand gestoken en totaal vernietigd. Maar de documenten van Titus Brandsma waren immers toen al door de politie meegenomen.

EEN GEEST ZÓ VROOM, ZÓ HEILIG

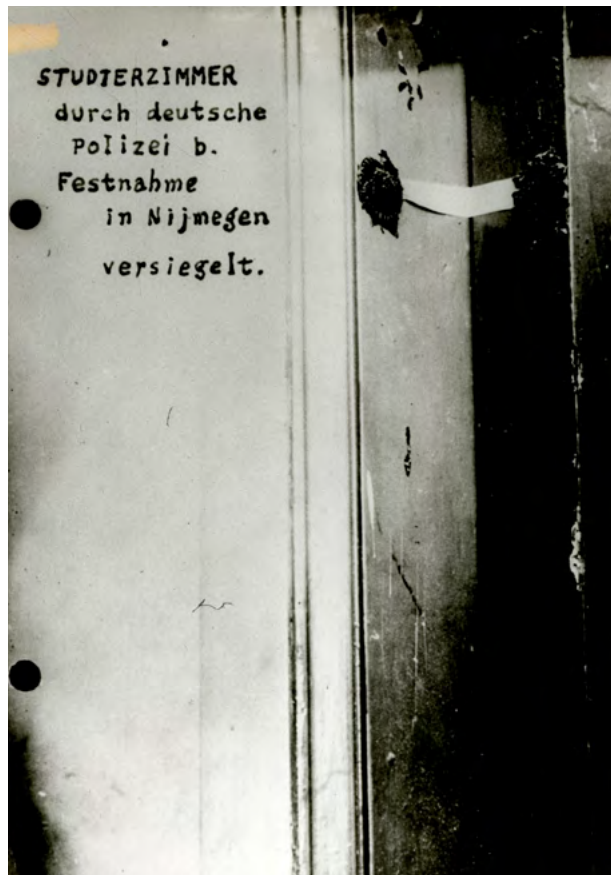
Enkele dagen na 5 mei 1945, vernam prior Verhallen dat een bekend advocaat Mr. van Velzen, verbonden aan het gerechtshof te Den Bosch, in het bezit was van dit dossier. Van Velzen had, in opdracht van het bisdom Roermond getracht iets te bereiken voor enkel geestelijken die gearresteerd waren. Daardoor kende hij Prof. Nelis, opvolger van Hardegen. In de kritieke septemberdagen '44 bezocht van Velzen hem in zijn villa te Zeist. Tijdens dat onderhoud werd Prof. Nelis aan de telefoon geroepen en keerde even later bleek en geschrokken terug. 'We moeten weg', zei hij. 'We hebben nu strenge instructies alles te verbranden.' Hij haalde een stapel dossiers voor de dag. 'Dit kan ik gerust verbranden want het is allemaal rommel, maar er is er één bij dat iets bijzonders is. Daaruit spreekt een geest zó vroom, zó heilig, dat ik er voor terugschrik dit te verbranden. Uit het dossier maak ik op dat er op een heiligverklaring wordt aangestuurd. Ik weet niet wat ik er mee moet, ik kan het niet bewaren en ben huiverig het te vernietigen.' Mr. van Velzen bood aan het mee te nemen en verborg het thuis onder het tapijt, waar het bleef tot het zuiden bevrijd werd. Hij overhandigde alles aan pater Verhallen.

▲ Pater Chris Verhallen, prior klooster Nijmegen

3. De overige geschriften van Titus Brandsma

Deze hebben wel geen betrekking op het verzet en het martelaarschap van Titus Brandsma, maar zijn van grote waarde voor de kennis van wie hij was, zijn activiteiten en zijn inzet voor de Nederlandse mystiek. In het proces van zaligverklaring omvatten zij 136 banden.

Zij bevonden zich in de studeerkamer van pater Titus, die op 19 januari 1942 door de Siecherheitspolizei verzegeld was. Na de huiszoeking van 13 juni 1944 werden deze geschriften in veiligheid gebracht. De zegels van de kamer werden verbroken en alles werd overgebracht naar Boxmeer, waar een industrieel, de heer Hendriks, ze opsloeg in de koelcellen van zijn fabriek. Gedurende het grootste deel van de winter 1944-1945 lag Boxmeer in het oorlogsfront als een niemandsland: overdag onder de Amerikanen, 's nachts onder de Duitsers. De bewoners werden geëvacueerd, hun eigendommen geplunderd, maar de geschriften van Titus Brandsma bleven ongedeed en zijn na de oorlog teruggegeven.

Alle deze documenten bevinden zich nu in het Nederlands Carmelitaans Instituut. Langs wonderlijke wegen zijn ze behouden gebleven: gelukkig toeval of voorzienigheid?

Getuigenissen

In de aanloop naar de zaligverklaring van Titus Brandsma is in de Nederlandse kranten een oproep gedaan naar getuigenissen van mensen die Titus Brandsma gekend hebben. Door veel mensen is daarop gereageerd, uit alle lagen van de bevolking. Daarom weten we van zijn doen en laten in het daagse leven, uit zijn gevangenschap in Scheveningen, Amersfoort en Kleve, en natuurlijk ook uit Dachau. Al deze getuigenissen laten zien hoe mensen Titus ervaren hebben.

Pastor J.J.A. Aalders

(1904 – 1983) was bij zijn gevangenneming kapelaan in Bussum. Hij was zo ongeveer in dezelfde tijd als Titus Brandsma geïnterneerd in kamp Amersfoort. Pastor Aalders schrijft zijn uitvoerig verslag in een soort telegramstijl naar aanleiding van de door postulator pater Adrianus Staring opgestelde vragenlijst. Alleen over Titus Brandsma zelf is hij uitvoeriger. Hier enkele gedeeltes uit zijn verslag.

De situatie in het kamp

Voedsel: volkomen onvoldoende. 's Morgens niets dan een beker chichorei-water, 's middags een liter soep (dun meestal, soms iets dikker), 's avonds een hompje brood (drie vingers dik) met twee keer per week iets er bij: ofwel een klompje boter ofwel een paar schijfjes worst. De slaaptijd was in onze tijd overvloedig, de arbeid veel te zwaar. Kleding: oude uniformen van Hollandse militairen, ondergoed vol gaten, klompen. De behandeling was honds, geschreeuw, gesakker en gevloek. Ontzettend koude barakken, we maakten juist de strenge winter van 1941 – 1942 door. De sfeer ruw, meedogenloos, hard en bitter. Veel zieken, dysenterie en oedeem. De ziekte behandeling belachelijk primitief.

Titus Brandsma, de waterklare eenvoud

Hij sprak nooit over zijn kwalen of zakelijk als men er naar informeerde. Ik heb hem nooit horen zeggen dat hij ergens last van had. Hij kwam in de ziekenbarak, later zou hij in het strafcommando geplaatst worden, ik meen vanwege het uitoefenen van priesterlijke functies in het kamp. Maar dat is niet doorgegaan dankzij oefjes die gevangenen toepasten.

Ik constateerde vooral op Pasen 1942 sterke uitputting en moeheid bij hem. Hij zou het zeker in Amersfoort niet lang hebben uitgehouden, ook al werd hij er niet zo mishandeld dan, naar verluidt, later in Dachau.

Hij heeft me in Amersfoort in de ziekenbarak verteld

over de reden van zijn gevangenneming. Hij gebruikte het woord opdracht van de bisschop, toen hij het had over zijn actie. Hij was zich volkomen bewust geweest van het gevaar toen hij zijn opdracht bij de directies vervulde. Maar hij zoiets zonder ophef, als plicht, zonder meer.

Hij vertelde me toen op die brits over zijn ervaringen in Scheveningen. Dat hij in de cel een klein gedichtje had geschreven. Het was het bekende: 'O Jezus, als ik u aanschouw'. Hij zei het rustig uit zijn hoofd op en intussen zat je er bij en frommelde wat aan je soldatenmuts en luisterde stil en ontroerd. Melodramatiek was Titus volkomen vreemd. Hij was de waterklare eenvoud.

Hij was uiterst aimabel in de omgang en vooral toegankelijk voor iedereen, voor iedere zeurkous. Hij was de meest beminnelijke man in het kamp, zonder flauw te zijn. Integendeel, hij was Fries nuchter en evenwichtig. Hij heeft veler leed trachten te verlichten en door troost en vermaningen. Hij heeft nooit iets georganiseerd voor zichzelf.

Hij deed wat hij kon voor zijn medegevangenen, preekte, bad met hen en stond, meen ik, de sterfenden bij. Ook zullen velen bij hem gebiecht hebben. Ik zou hem nooit een heilige noemen, wij Hollanders schermen niet zo gauw met dat woord. Maar ieder van ons wist dat het bij Titus op zijn plaats geweest zou zijn.

Hettie Berflo

*Monument
'De ijzeren man'
kamp Amersfoort*

Bevrijding concentratiekamp Dachau – 75 jaar

Dit bevrijdingsjaar herdenken we ook dat het concentratiekamp van Dachau 75 jaar geleden werd bevrijd op 29 april. Broeder Rafaël Tjihuis heeft een uitgebreid verslag geschreven van zijn jaren in het concentratiekamp. Hij vertelt uiteraard ook van de bevrijding. In Dachau was hij Titus Brandsma zeer nabij. Bij de zaligverklaring van Titus Brandsma was hij kroongetuige.

Rafaël Tjihuis, geboren in Rijssen, 10 oktober 1913, werd na zijn kleine professie in 1933, meteen naar het klooster in Mainz gestuurd. Dit klooster was mede door de inzet van Titus Brandsma in 1923 gesticht. Broeder Rafaël was daar portier. Op 25 juli 1940 werd hij door de Gestapo gearresteerd vanwege drie brieven, reeds verstuurd vóór de oorlog, waar de

Gestapo uit een paar zinnen een vijandige houding jegens Duitsland meent te moeten opmaken. Hij wordt veroordeeld tot achttien maanden gevangenisstraf in Frankfurt-Preungesheim. Maar als de achttien maanden om zijn wordt hij niet vrijgelaten, maar gaat hij via Frankfurt, Darmstadt en Würzburg, naar Dachau, waar hij op 13 maart 1942 aankomt. Titus Brandsma zal op 19 juni 1942 in Dachau aankomen en op 26 juli reeds overlijden. Broeder Rafaël staat dan nog heel wat te wachten. Hij wordt onder andere onderworpen aan experimenten met het malariavirus. Rafaël weet te overleven. Enkele gedeeltes uit zijn verslag van de bevrijding.

De spannende dagen voor de bevrijding

Het Amerikaanse leger is al bij de Rijn. Wat staat ons nog te wachten... wat zal er met ons gebeuren? Op transport? Enkelen die zo'n transport hebben overleefd, weten wat dat te betekenen heeft. ...

Op donderdag 26 april wordt het bevel gegeven het hele kamp te ont-ruimen, wat tot grote opwinding leidt. Tegen twaalf uur staat het hele kamp op de appèlplaats met dekens en allerlei benodigdheden voor een eventuele aftocht. Het plein is een toneel van duizenden en duizenden mannen, allen in angstige afwachting van wat komen gaat. Misschien

afgevoerd worden in het ongewisse, wie weet, misschien wel de dood ingedreven. Daar staan de vele duizenden, een verschrikkelijke angst staat hun op het gezicht geschreven, de spanning verstrakt hun magere wangen om de uitstekende kaken. ...

In Dachau weet je nooit ook maar iets met zekerheid, en het zal allemaal anders gaan dan menigeen vreest. Niettemin moeten alle Rijksduitsers, Russen, Bulgaren, Roemenen, Joden en zigeuners apart gaan staan; deze groepen worden streng bewaakt. Een groep van 8000 man krijgt een broodrantsoen van vier dagen, tegen de avond zijn ze vertrokken.

Op zaterdagochtend, 28 april om 9 uur loeien de sirenes vijf minuten achter elkaar: 'pantserwagens in aantocht!' Een niet voor te stellen opwinding maakt zich van ons meester. Alle transporten worden afgeblazen. De Amerikanen komen steeds dichterbij, maar het groot alarm blijkt bedoeld om de hele SS-staf bij elkaar te roepen, die een groot oproer moeten neerslaan dat in Beieren is uitgebroken.

Op zondag 29 april wordt 's morgens bij de hoofdingang de witte vlag gehesen. De witte vlag van de capitulatie! De SS vlucht!!! Op die zondag tegen 12 uur kondigt ons

Vrienden van Titus Brandsma

eigen blokhoofd (sinds enkele maanden iemand van ons), aan dat de SS gevlucht is en dat de witte vlag bij de poort wappert. Wat een vreugde!!! Onze redding is nabij! We jubelen en juichen, horen en zien vergaat je. Maar over is het nog niet.

Het is inmiddels zondagmiddag. Terwijl we samengeperst in de Stube staan, horen we buiten het geknetter en geratel van machinegeweren, afgewisseld door kanongebulder en zware bominslagen verder weg. Als het kamp nou maar niet in de vuurlinies terecht komt, want dan schieten ze de houten barakken tot splinters. De angst groeit nog doordat de barak zo propvol is. Op eens een schreeuw: 'Amerikanen, Amerikanen!!' Dan waag ik me ook naar buiten en zie de eerste Amerikanen tussen de paardenstallen en de SS-barakken naderen. Diep gebogen sluipen ze om de barakken en staan nu aan de andere kant van het elektrisch prikkeldraad. Ineens zie ik een Amerikaan die een stengun door het raam van een wachttorens steekt. Enkele ogenblikken later komt een 'gevallen engel' met de handen in zijn nek uit de toren, gevolgd door een tweede, een derde, een vierde, een vijfde... Zonder pardon worden ze allemaal neergeknald.

De mensen in het kamp zijn niet meer te houden. In een wilde vlucht gaat het naar de afrastering ... naar de bevrijders!

Na onze bevrijding vinden we het bevel van Himmler dat geen enkele gevangene levend in handen van de vijand mag vallen. 'Evacuëren of liquideren', zo luidt de telex die hij verzonden heeft aan de kampcommandant.

Broeder Rafaël keert op 20 mei terug naar Nederland, waar hij op 25 mei aankomt bij zijn ouders in Rijssen. Van 1947 tot 1980 verblijft hij in Rome als portier, later als documentalist. In de latere jaren van zijn leven manifesteert zich steeds duidelijker dat hij lijdt aan het kampsyndroom. Hij sterft op 5 juni 1981 in Mainz aan een hartaanval. De zaligverklaring van Titus Brandsma zal hij niet meer meemaken.

Het dagboek van Rafael Tjihuis is uitgegeven onder de titel: 'Innerlijke reis Dachau, voorbij de grens'. Inleiding en redactie: Hanneke Veerman
Discovery Books, Leeuwarden. ISBN: 90-77728-02-3

“ Ich möchte Ihnen raten”

Niet te spreken over je dood.
Zwijgen. We schrijven Dachau
26 juli 1942.

Onmogelijk.
Zonder tranen je naam te noemen.
Toen en nu.

Niet te spreken over je ijver.
Je kammernis om hen die je niet
in de steek kon laten.

De mens die je ten volle
geworden was in beproevingen.
In lijden. In liefde levend. In stilte.

In eer en geweten voor God
levend, stierf je weerloos.
Ieder van ons ten zegen.

Kostbaar Licht.
We komen je tegen steeds opnieuw.
We blijven spreken.

Mieke van Baal

Vrienden zoeken vrienden

Titus Brandsma leeft!

Veel mensen voelen zich door hem geïnspireerd, omdat zijn gedachtegoed waardevol en tijdloos is. Ze zien Titus als een dierbare vriend en willen dat gedachtegoed doorgeven.

Wordt u ook een Vriend van Titus Brandsma? Van harte welkom!

U wordt reeds Vriend voor € 10,- per jaar. Vrienden van Titus Brandsma ontvangen 2x per jaar de Tituskrant.

Meld u aan:

- telefonisch: 024-3602421
- per email: titusbrandsmavrienden@karmel.nl
- per post: Stijn Buysstraat 11, 6512 CJ Nijmegen

Stichting Vrienden van Titus Brandsma

Bank: NL62 RABO 0135897491
NL11 ABNA 0230007732

ANBI

Uw giften zijn aftrekbaar voor de belasting:

- eenmalig of periodiek
- nalatenschap, als legaat of erfenis

Voor meer informatie kunt u contact opnemen via titusbrandsmavrienden@karmel.nl

Bent u al Vriend van Titus Brandsma, maar heeft u uw e-mailadres nog niet doorgegeven? Dan verzoeken wij u vriendelijk dit alsnog te doen, via: titusbrandsmavrienden@karmel.nl

Dank u wel!

*Meer dan wij onszelf bewust zijn,
worden wij beheerst door
de publieke opinie om ons heen.*

*Laten wij ons afvragen
of wij wel goed geïnformeerd zijn.*

Vredestoespraak 1931

Colofon

Uitgave van:

Stichting Vrienden van Titus Brandsma

Administratie, opmaak en verzending:

Stijn Buysstraat 11
6512 CJ Nijmegen
Tel: (024) 360 24 21
E-mail: titusbrandsmavrienden@karmel.nl

Redactie:

Hettie Berflo
Sanny Bruijns

Bank:

RABO: NL62 RABO 0135897491
ABN-AMRO: NL11 ABNA 0230007732
t.n.v. Vrienden van Titus Brandsma

Vrienden van Titus Brandsma